

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 2.

V Ljubljani, 15. januarja 1875.

Tečaj XV.

Poduk.

Ali šola samo podučuje, ali tudi izreja ob enem, ali ima razširjati s podukom le spoznavanje? Veliko so se o tem prepirali, a za Pestalocija so se pedagogi zedinili v tem, da pravo spoznavanje človeka nravno oprostuje in mu daje večjo zamostalnost, toraj tudi pomaga izrejevati. Tedaj je bilo poglavitno vodilo: „Poduk je le sredstvo, izreja pa namen“, in vsake blagosti so pričakovali in nekateri je še zdaj pričakujejo samo od dobrega podučevanja po šolah, a na to so pozabili, da se dobra odgoja začne le v družini in da šola odgojo, katero je družina začela, le razširja in nadaljuje.

Ker ima vsaka podučna stroka izobraževalno moč in ima vse podučevanje le namen „spraviti v lepo obliko razrešeno, in tvar prevladati z duhom“, vpraša se tedaj: „Koliko se je tega spolnilo, kar so pričakovali od zboljšanega šolstva in od pomnoženja učilnic?“ Ako bi ne bili vzroka, ki globokeje tiči, že večkrat povedali, bi se skoraj mislilo, da podučevanje nima izobraževalne moči, da tedaj ne koristi ljudstvu. „Več ko je šol, slabeje je na svetu. Naši predniki niso toliko znali, kakor mi, pa so bili srečnejši od nas.“ Res da, naši predniki niso tolikanj vedili, kakor mi, a njih notranje spoznanje ni bilo nikakor manjše od našega, marveč nasprotno: lepo soglasje med umom in srcem so si ohranili, bolj zadovoljni so bili v življenju kakor mi, in svoje otroke so bolje izrejevali, kakor se godi dan danes.

Zaverzimo tedaj vse sedanje in povernimo se nazaj na stare pomanjkljivosti in pomote, tam bomo našli, česar pogrešamo!? Naj bo, a

povernimo se najprej k stari odgoji po družinah, t. j. k stari nramnosti. Tukaj je treba prenarajati, zboljševati in popravljeni, in pokazalo se bo, da ima šola izobraževalen vpliv na nramnost, um, mišljenje in voljo pri ljudstvu. Šol pa ne smemo odpraviti, niti v šolah poverniti se na nekdanje učenje, ker so sedaj naše razmere vse drugačne, in si moremo prizadevati, da vpeljemo boljše šolstvo. Naše poglavitno prizadevanje naj pa bo to-le: Šolska odgoja, kakor tudi domača, mora imeti versko podlago: le vera daje odgoji in poduku terdno podlago; le v zemlji, katero je kerščanska vera pripravila, raste drevo spoznanja dobrega; učenec naj se pa ne uči preveč in premnogo reči, to malo, kar še uči, naj razume, vsestransko naj se mu razlaga; pamet, um in serce se mora izobraževati v lepem soglasji. Kar je tukaj rečenega, velja sploh o šolstvu brez ozira na posebni čas; kar se pa tiče tega veka, v katerem sedaj živimo, hočemo le nekoliko omeniti, ker sploh več zamolčimo kakor rečemo. — Nemogoče je čisto izpuščati naše razmere, sicer pa ni naloga našemu skromnemu listu taka vprašanja na drobno preresetavati.

Šola je v razvalinah, je rekel v deržavnem zboru na Dunaju poslanec, ki ima to navado, da vsako stvar, vsako dogodovščino imenuje s pravim na tanjko izražujočim imenom. Šola je v razvalinah? Kaj še! Saj šole v Avstriji se niso poderle, nikoli se še ni toliko lepih šol stavilo, kakor ravno sedaj, učitelji so bolje plačani in osvobodjeni; nikdar se še ni toliko potrosilo za šolstvo, nikdar toliko pisalo in govorilo o šoli in njeni nalogi, pa vendar reče prebrisani gospod na javnem kraji: šola je v razvalinah.

Gsp. Herman je govoril sicer le v podobi, a rabil je prav primer-no podobo. — Duh je, ki oživlja; truplo pa brez duše razpade; duh pa, kerščanske izreje, kerščanskega poduka je marsikje zginil, in taka šola potem razpada. — Mladost se izreja v samopašnosti, raste v letih, morda tudi v učenosti, ne raste pa tudi v nramnosti, v kerščanstvu. — Taka šola je razvalina, ki razpada. — Koliko šol pa je brez učnikov, nekdanj to ni bilo tako, dasiravno so se pri nas na Kranjskem šole v preteklih dveh desetletjih zelo, zelo pomnožile. — Kedar se pa v šolstvo poverne duh kerščanske izreje, kakor je izražen v §. 1. postave od 14. maja 1869, ki se glasi: „Ljudski šoli je naloga, odrejati otroke, da bodo nramni in pobožni . . . postavljati jim pravo dno, da bode enkrat prida ljudje in deržavljeni, potem bodo šole na novo oživele. To se pa če zgoditi, kedar bote cerkev in deržava v lepi složnosti varovale in skerbele za ljudsko šolo“. „Dajte Bogu, kar je božjega, cesarju, kar je cesarjevega“, tedaj cerkvi, kar je cerkvenega, deržavi, kar je deržavinega; kedar se to zopet vpelje v zdanjo ljudsko šolo, takrat se pa ne bode več reklo: šola je v razvalinah, ampak šola veselo živi in napreduje. Na podlagi domače odgoje bode šola više zidala, podučevaje bode izrejevala dobre kristijane in umne deržavljanje.

In zopet je rekel drugi gospod prebrisane glave, ki dobro pozna razmere v naši ožji domovini, v kranjskem deželnem zboru: „Za take šole mi ne maramo, boljše nobene šole kakor take; učitelji, ki niso zadovoljni, naj se le izselijo“. Ta gospod je gotovo zoper šole in učitelje in sovraži vsak napredek?! — Nekateri bi res radi ta stvar tako zasukali, in g. dr. Zarniku dobro ime vzeli. A to ne gre tako lahko! In to, kar se je pozneje godilo, namreč protesti in preklici prizadetih, to vse še le stvar bolj razsvetljuje in vsakemu oči odpira.

Rečimo tudi mi z gsp. Zarnikom, bolje je, da ni šole, kakor da je taka, ki ljudstvu jemlje národni čut in národno mišljenje, odpadništvo pa goji in pestuje in značaje kvari. Národno vprašanje je tudi v prvi versti gmotno vprašanje, mar bodo res ljudje, ki deželo in rod v nji zaničujejo, zasedli vsa odlična mesta, domačini pa hlapčevali. Bolje je, da se taki učitelji izselijo, ki skerbe le za se, za svoj dobiček, katerih prva beseda je napredek, a mislijo pri tem le na napredek pri svoji osebi, ki se za vse poprej navdušujejo, kakor za svoj poklic, za resnico in pravico in se sučejo po vetru kakor petelini na strehi. Take učitelje, a ne drugačnih je mislil dr. Zarnik in tem voščil srečno pot iz dežele. Takih učiteljev pa tudi ljudstvo ne more čislati, niti imeti jih za svoje prijatelje in prave učenike, marveč za to, kar so res, za koristolovce in sebičneže; ljudstvo pa more verh temu stroške svojega raznarodvanja s svojimi žulji plačevati.

To so ob kratkem razmere v naši ožji domovini, in razmere Slovanov v naši širji domovini v Avstriji. Po vsem omikanem svetu, izvemšči nekatere posamezne dežele, poganjate se za šolo vera in nejevera, kerščanstvo in novošegno poganstvo. Iz tega tak velik boj za ljudsko šolo; cerkev ne more in ne sme šole iz roke spustiti, ker je njena naloga, izrejevati človeški rod za večnost; verska unemarnost, ki pa ni daleč od nejeverstva in poganstva, poganja pa se za brezverske (konfessionslose) šole. Ta boj se bije sedaj na vsi versti, v poslednji versti recimo v marsikateri selski šoli pod tem ali drugim imenom, dostikrat le pod tem zagrinjalom, kakor je pri vseh rečeh, kjer so človeške slabosti vmes in se stranke le fraze poslužujejo.

Recimo tudi mi, da nas ne bodo imeli za mračnjake: „Šole, pa zopet šole, več šol a takih, kjer bo podlaga vsakemu poduku kerščanstvo, v katerih se bode na podlagi, ki jo je stavila kerščanska hiša, više zidalo.“ Vse drugo ne pomaga nič, v brezverskih šolah je mogoče, da se um bistri in vednost razširja, a človek brez vere, brez pozitivne vere je naj nesrečnejša stvar na svetu, ker ga vera ne vodi, um in pamet pa žene v obupnost in pogubo; taki človek je pa tudi naj nevarnejša zver svojemu rodu.

Iz šole za šolo.

Naloge iz številstva.

1) Koliko dolg je plot okolu verta, ki je 85 metrov dolg in 24 metrov širok?

2) O hudem mrazu prišlo je le 47 otrok v šolo. „To je slabo“, pravi učitelj, „ako bi jih bilo še 8 izostalo, bi manjkalo ravno polovico učencev.“ Koliko učencev ni prišlo ta dan v šolo, in koliko je bilo vseh?

3) Dva prijatelja, ki sta 88 milj vsaksebi, potujeta drug drugemu naproti. A. preide vsaki dan 6, B. 5 milj, v koliko dneh se srečata?

4) Gostilničar kupi 15 hektolitrov pive po 8 gold. Voznina ga stane 15 gold. Koliko ga stane 15 hektolitrov, in koliko ga stane 1 hektoliter?

5) Po čem mora gostilničar liter pive prodajati, če hoče pri hektolitrju 4 gold. zaslužiti?

6) Veletok Dunav (Donava) teče 280 mirijametrov daleč; od teh teče 125 mirijametrov po Avstrijskem; koliko mirijametrov teče tedaj po ptujem?

7) Jože pravi: „Imam 75 kr.“ Njegov brat Janez pravi: „Ti imaš še 23 kr. manj kot jaz“. Koliko krajcarjev ima Janez?

8) Tone je o Božiču dobil orehov. Od teh je 4×5 že stolkel in pojedel; ostalo mu jih je še $\frac{4}{15}$ od 60; koliko jih je imel?

9) Dva dečka imata vkup 72 orehov; ako bi prvi dal drugemu 5 orehov, bi jih imel še 2krat toliko kakor ta; koliko jih ima vsaki?

10) Razloček med dečkovo starostjo in med starostjo njegovega očeta je 28 let, 5 mesecev in 8 dni; koliko je oče star, če je deček star 8 let in 7 mesecev?

Jan Nep. Nečásek.

B.

»Prečastiti Gospod Vodja! Deseto leto že teče, kar ste prevzeli vodstvo ljubljanske gimnazije. Imeli ste navado dajati spričevala Vi sami nam učencem: blagovolite, da pa sedaj k slovesu mi učenci Vam damo spričevanje Vašega djanja.«

Tako se glasijo prve besede v spričevalu gimnazijskih učencev, kateri so ravnali tedaj prav po svetem pismu: „Iz ust otrok in dojenčev si napravil si hvalo, da k molčanju pripraviš sovražnika“ — t. j. otroci (infantes), kateri v javnem življenju niso še smeli poročevati ali govoriti, in dojenčci (lactentes), kateri so učenci še dojili se iz znanstva raznih virov, v priprostosti svoji razglašajo tvojo hvalo, da ukrotijo in uženo vse,

ki bi vzdigovali se zoper tebe. Toda — ni ga bilo, da bi derznil se bil sovražno kratiti gotove zasluge njegove.

Po novi vravnavi srednjih šol l. 1849 se ravnateljstvo gimnazijsko ni več razpisovalo. L. 1852 dobila je gimnazija Ljubljanska novega šolskega nadzornika (Fr. Rigler); dobiti je imela tudi novega ravnatelja. Radovédni poprašujejo mnogi, kdo bode voditelj izvoljeni, kajti bili so v učiteljstvu nekteri, ki ne bi se branili predstojništva gimnazijskega; kar počí glas, da dočasni reditelj gimnazije Hebske postal je pravi ravnatelj gimnazije Ljubljanske. Jan Nep. Nečásek, dotičnim nekterim gospodom vzlasti nečásek (inopportunos), pride in ko ga tedanje deželne vlade šolski svétnik (dr. S. Ladinik) skaže gimnazijskim profesorjem, oberne se k ravnatelju novincu ter mu proti koncu svojega govora kaže dokaj pikro, češ, mi vas ne poznamo, toda cesar, svetli cesar so vas poslali; to nam sicer zadostuje, vendar vam naj povém, kaj pričakuje od vas država in cerkev, kaj dežela in mesto, kaj učitelji in učenci! — Kako slavno je ravnatelj Nečásek navdovolil to vsestransko pričakovanje, spričujejo svetu o slovesu razun cerkve in države, razun mesta in dežele, vzlasti slovesno gimnazijski učenci in učitelji sami.

Kedar omaga vojna in se zgubi, dolži se navadno vojvoda; nasproti pa so resnične besede pesnikove:

Kjer je um
Vodja trum,
Zmaga se dobí;

Kjer serce
Sod' verste,
Zmaga ne zbeži. —

Ko je pred nekaj leti glasoviti Benedek nad Prusa šel bil z močno vojsko na Česko in so sim ter tje prosili mu pomoči Božje; rekel je neki prederzno: „Bog naj ostane le zmirom, bomo že opravili mi sami“, in — opravili so jo tako neizmérno, da po grozni zgubi in zmešnjavi naposled še tečí niso znali! — Drugače pa je prišel s Českega vodja Nečásek. Ako gospod hiše ne zida in mesta ne varuje, trudijo se zidarji in varhi zastonj. Kogar Bog ne vodi, on sam zablodi in druge zavodi. Od Boga prihaja vse gospodstvo, in iz njegovega veličastva izvira tudi naša čast. Svést si tega je prevzel Nečásek gimnazijsko vodstvo po milosti cesarjevi v imenu Božjem ter opravljal vedno tako, da je zvésto dajal cesarju, kar je cesarjevega, a Bogu, kar je Božjega.

Imel je um in serce; toraj je vzmagoval próti v težavnih zadevah. — Po vnanje bil je slok sicer, toda velik, da je vzvišan nad vsemi koj poznal se predstojnik. Čelo bilo mu je visoko, oko bistro, lice resnobno, vendar prijazno; um bil mu je jasen, serce navadno veselo, časih v družbi prijateljski celó radostno. — Po pregovoru, da le, kdor dobro sluje, lahko in vspešno tudi posluje: skerbel je najprej za slutje ali dobro ime. In po kateri poti?

Hočeš izvediti pot, po kateri se pride do slave? —
Živi tako, da bodeš v resnici, kar češ veljati.

M. A. Muret.

Bil je Nečásek v resnici in ne po dozdevku, kar biti je hotel. — Nije plemena do slavná imena. Boljši dober glas kakor srebern pas. Dobri glas seže v deveto vas. — „Kedar sem po dolgem učenji in po težavno nabranih skušnjah prašal sam sebe, ktero je vzgojevanju prvo nosilo, piše slavni Dupanloup, odgovorilo mi je prav resno premišljanje: „Veljava in spoštovanje“. — Sicer pravijo, da človek na tem svetu le toliko veljá, kolikor si sam veljave dá; vendar bi rekel, da veljá to le na tem svetu ali med tim svetom začasno in po vnanje. — Vém pa dve drugi pravili, kateri sem opazil pri Nečásku, in kateri ste mi prav visoke pomembe, in sicer a): Bodi častitljiv, in častili te bodo; in b): Spoštuj ti ljudi, in ljudje bodo spoštovali tebe.

Čast je dvojna, notranja in vnanja, pred Bogom in pred ljudmi. Da druga brez prve nima prave in stanovitne veljave, to je že po mnogih skušnjah poterjena resnica. Vendar jih dan danes hódi tolikanj za častjo le vnanjo in pred ljudmi, toraj po stezi, ktera je ledena gaz in hitro zvedení. — Kdor hoče delati dobro, skerbeti mu je za notranjo čast najprej, potem pa tudi za vnanjo. — „Dvé reči ste ti potrebni, pravi sv. Avguštin, vest pa dobro ime; vést tebi, dobro ime drugim. Neusmiljen je, kdor zaupajoč na svojo dobro vest ne prizadeva si za dobro ime“. — Toraj je bilo dobro ime Nečásku tolikanj pri sercu, in kar vém iz pisem njegove blage gospé, na smertni postelji še je tolažil žalostne svojce:

1) „Zapustim vam svoje dobro ime; ohranite si je tudi vi brezmadežno do groba“.

Zerkalo je dobro ime, ktero se naglo utemni; zaklad — boljši od zlata in srebra, kateri se pa hitro zgubi, a težko težko potem spet pridobi. — Ogenj, voda in slov (slovez, slovenje, dobro ime) so hotli nekđaj skupaj potovati po svetu. Popred pa se pomenijo, kako bi se spet dobili, ako bi jih razgnale kake zoperne prigodbe. „Kjer se vzdiguje dim, tam me spet dobita“, pravi ogenj. „Kjer je močvirje, ondi sem jaz blizo“, reče voda. Slov pa veli: „Čujta, da mene ne zgubita; kdor mene zgubi, me več ne dobi“.

Dobre vestí je treba tebi, dobrega slovesa pa tvojim, da moreš dobro in vspešno delovati za nje v katerem koli stanu, vzlasti v učiteljskem — voditelj. „*Von der Tüchtigkeit des Direktors hängt zumeist der Zustand des Gymnasiums ab*“ — kaže srednjih šol učna osnova §. 100. — Kako dobro jo je zadela visoka vlada, ki je poslala v Ljubljano gimnaziji za voditelja verlega Nečáska, spričuje nam to, da je v malo letih gimnazija naša zaslovela in povzdignila se na jako častno mesto med gimnazijami v Avstriji.

Svést si gotovega namena, ki ga imajo srednje šole, bil je Nečásek učencem in učiteljem gotov voditelj. — Po česki zove se direktor reditelj pomenljivo, kajti skerb mu je notranji ter vnanji red šolski. Po slovenski velí se ravnatelj primérno, kajti pri toliko in tako raznih in tako učenih učiteljih, pri toliko in tako mnogoterih naukih treba mu je dostikrat ravnati in poravnávati, da godí se vse prav in namenu pristojno. — Da je vse to bil res Nečásek, spríčujejo mu o slovesu učenci in učitelji. — Sam je sprejemal učence v gimnazijo, prebiral jim šolski red ali postave šolske, sam tudi o sklepu dajal jim spríčala ter o teh prilikah spregovoril vselej kake tehtne besede, ktere si je v blagor ohranila lahko tudi mladina, kar mu blagovoljno v svedočbi pripoznáva že koj v naslovu, da bil ji je „Vodja Gospod Prečastiti!“

Nekaj iz naravoslovja.

(Dalje.)

III. Toplota.

1. Toplotina snov. To je čisto drobna snov, ki je v vseh stvareh, njeno pravo bistvo je pa nam neznano, čutimo toploto še le tedaj, kedar se spravi v dir, in sicer tako, da se delci kake telesnine gibati ali tresti začnejo.

2. Od kod toplota? Ako se posamezni deli kacega telesa stresajo, začenja se toplotina snov gibati. Ako položimo noževo klino na brus, kateri hitro sučemo, sogreje se klina. Ako dergnemo gumbo iz kovine na lesu ali na usnji, sogreje se. Kolesa pri vozu, kedar se dergnejo, razgrejejo se tolikanj, da začnejo goreti, ako dergnjenja ne zmanjšamo ali ne ubranimo z mazanjem. Ako se železo dolgo tolče, razbeli se. — Solnčni žarki po letu železno ograjo popolnoma razgrejejo. — Mokro seno, katero je natlačeno, razgreje se tako, da začne goreti, ko zrak pristopi. — Zakurjena peč v sobi zrak razgreje; njena toplota se razširja po sobi. Toplota se tedaj zbuja z dergnjenjem, s tolčenjem, s pritiskom, z vdeleževanjem pri gorenju.

3. Toplotino vodilo. Nekatera telesa toplotino snov tresaje hitreje vodijo, na pr. kovine, kamna i. t. d., druga pa kasneje, na pr. volna, svila, peresa, slama i. t. d. Una so tedaj dobra, ta pa slaba vodila toplote. Železnega droga na pr., ki je žareč na enem koncu, ne moremo prijeti na drugem koncu z roko, da bi ne čutili prav neprijetne vročine, a lesen drog, ravno tako dolg, ki gori na enem koncu, lahko primemo na drugem koncu, a ne čutimo take toplote. Dobra toplotina vodila toploto hitro oddajajo; slaba jo shranjujejo dalj časa. Torej po zimi vodene brizgle in mlada drevesa ovijamo s slamo, ker je ta slabo vodilo za toploto, da

jih varujemo mraza. Po zimi nosimo tudi volnata oblačila in kožuhe, na kamnitna tla pokladamo deske ali preproge.

4. Vrvnava toplote. Ako se dve neenako sogreti telesi dotikujeta, izliva se toplotina snov iz močnejše sogretega telesa v slabije sogrety toliko časa, da ste obe enako topli. Tedaj je tudi toplota v zakurjeni izbi tem večja, čim bolj topla je peč.

5. Učinek toplote na telesa. Toplota telesa razširja, mraz jih skerčuje. Pri terdih telesih je to širenje naj manjše; pri tekočih je že večje, pri telesih v zračni podobi je pa največje. Kovač zarad tega železen obroč izbeljen dene okoli kolesa; ko se namreč ohladi, postaja manjši in zarad tega kolo toliko tesneje oklepa. Zavezan svinski mehur, v katerem je zrak, razteguje se, ako ga prinesemo k vroči peči. Razgreti zrak se vsikdar bolj razširja, kakor merzel. Ko se razširja, je pa tanjši in lože od merzlejšega zraka, stopa tedaj kvišku, namesto njega pa nastopa merzel, gostejši pa tudi redkejši zrak. Kedar se soba kuri, je zgornji del poprej gorek, kakor spodnji, in pri požarih nastopa hudi piš, ker sogreti, ložji zrak kvišku stopa, in namesto njega sili merzleji, tedaj teži zrak. Vsled razširjenja po gorkoti razpočijo kerhka telesa, na pr. steklo, ako ga naglo prinesemo iz mraza k vročini. Ko toplota telesa razširja, zmanjšuje tudi vzajemno zvezo delov med sabo ali jih celo popolnoma razveže. Ako vročina dele kakega terdnega telesa tako razširi, da zgube, toliko da ne vsako zveznost in postanejo tekoče, tedaj pravimo: tajajo se. Ako pa toplota, ki je telo napravila tekoče, zopet zgine, postane telo zopet terdno. Ako tekoča telesa na pr. voda po toploti prehajajo zopet v zračna, nareja se par. Ako se pa toplota v pari zmanjša zopet do neke določene stopnje, povračajo se pare iz zračne podobe zopet v tekočo. Kedar je namreč zunaj mraz, postanejo šipe v oknu potne, ker so vodene zračne pare v sobi zavoljo unanjega mraza zopet postale kapljivo tekoče. *) Tekoča telesa, ko se razhlade, postanejo zopet terda ali zmerznejo. Tako voda pri neki stopinji mraza zopet postane led.

6. Mraz in vročina. Ako ima kako telo tako malo toplote, da na naš čut bolestno učinja, imenujemo ta občutek mraz. Ako ima pa toliko toplote v sebi, da zbuja tudi neprijeten učinek, imenujemo to vročino.

*) Ako se zračne plasti, ki so naj bližje zemlji, toliko shlade, da vodene pare, ki se v njih nahajajo, postanejo kapljivo tekoče, nareja se rosa. Ako se toplota razhladi pod ledišce, nareja se slana. Ako shlapi voda v merzlejši zrak, nareja se megla, ki je zgošena vodena par v podobi vodenih mehurčkov. Ako se megla vzdigne kvišku, v višje zračne plasti, nareja oblake. Ko se pa oblaki dotikujejo merzlejših zračnih plasti, stikajo se ti vodeni mehurčki skupaj, in padajo vsled svoje teže, kakor kaplje dol in to je dež. V zračnih plasteh, ki so merzleje od ledišča, se ne spreminjajo zgošene vodene pare v kaplje, ampak v snežene igle, ki se sestavljajo v snežene kosme (snežinke).

7. Toplomer. To je orodje, katerega se poslužujemo, da merimo, stopinjo toplote ali mraza. Naredi se iz steklene cevi, ki je povsod enako široka in ima na enem koncu stekleno kroglo. Steklена cev se deloma napolni z živim srebrom, katero se tako razgreje in tedaj raztegne, da napoljuje ves prostor, in ves zrak prežene. Cev se potem hitro zavari. Kedar se živo srebro ohladi, stisne se zopet v manjši prostor in ima nad sabo brezzračni prostor. Cev se sedaj potopi v led, ki se ravno taja, in zaznamva se stopinja, do katere je živo srebro padlo. To mesto se imenuje ledišče. Potem se dene vsa cev v posodo, v kateri je vreła voda, in zaznamva se zopet mesto, dotlej je živo srebro vstopilo; to mesto se imenuje vrelišče. Cev se potem vdela na deščico, in daljava med obema točkama — med lediščem in vreliščem se razdeli v 80*) enakih delov, ki se imenujejo stopinje. Ledišče naznanuje se z ničlo (0), vrelišče z 80. Vmesne stopinje dobivajo od 5 do 5 ali od 10 do 10 stopinj svoje številke; ravno tako tudi stopinje pod 0. Stopinje nad 0 se imenujejo stopinje toplote, in zaznamvajo se z znamenjem + plus, stopinje pod 0 se zaznamavajo z znamenjem — minus.

8. Ogenj. Ako se toplota v kakem telesu tako razvije, da žari ali plamtí, ko ob enem tudi sveti, imenuje se ta prikazen ogenj. Da ogenj gori, potrebuje netiva, vzlasti pa mora pristopiti zrak, to je kislogaz, ki je v njem. Ako hočemo tedaj ogenj ugasniti, ubraniti mu moramo pristop zraka. To se zgodi, ako goreče telo pokrijemo z drugim, in tako ubranimo pristop zraku. Ogenj tedaj posebno ugasne, kadar ga z vodo polijemo. Toraj tudi ogenj v peči ugasne, kedar se zapre pristop zraku. Kedar pa več zraka pride, ogenj pa huje požene. Zato pa imamo meh, da pospešujemo gorenje v peči, na ognjišču in v kovačnici.

9. Kaj nam koristi toplota? Brez toplote bi ne živeli ne ljudje, ne živali, ne rastline, ker je toplota potrebna, da se kri in sok pretaka. Brez nje bi bila mervta vsa narava. (Dalje prih.)

Pravila

slovenskega učiteljskega društva.

(Konec.)

§. 11. Občni zbor se redno vsako leto enkrat sklicuje. Zbor veljavno sklepa, ako je razen odbora le deset udov nasočih.

§. 12. Ako občni zbor, ki je bil po pravilih sklican, ni sklepovalen, opravlja dosedanji odbor društvena opravila do občnega zbora pri-

*) Reaumur, rodóm Francoz, je l. 1683 to tako razdelil. Imamo pa tudi drugačno razdelitev. Celsij je toplomer razdelil na 100 stopinj, Farrenheit ga je tako razdelil, da je med lediščem in vreliščem 180 stopinj.

hodnjega leta; ta občni zbor pa je sklepovalen, brez ozira pričujočih udov.

§. 13. Za prenavljanje pravil je treba tri četertine glasov iz med pričujočih glasovalcev. Tak predlog more le v sklepanje priti, ako se je vsaj 14 dni pred občnim zborom predložil odboru, in če ga je podpisalo naj manj deset udov.

§. 14. Za sklepanje o razpustu društva morajo nasoce biti tri četertine udov, in za razpuščenje jih mora glasovati vsaj dve tretjini.

§. 15. Praviloma glasujejo le tisti udje, kateri se sami zbora vdeležujejo; le pri volitvah v odbor všttevajo se tudi volilni listi, ki jih pošiljajo nenasoči udje.

Odbor.

§. 16. Društvu gospodari odbor, ki iz med sebe voli predsednika, njegovega namestovalca, zapisnikarja, blagajnika in knjižničarja.

§. 17. Da je odbor sklepovalen, mora biti nasočih vsaj pet odbornikov.

§. 18. Odbor sklicuje občni zbor in vsakoršne učiteljske shode, napravlja besede in veselice, določuje knjige in časopise, ko se imajo naročevati, in sprejema, ali odmetuje nove ude.

§. 19. Predsednik vodi društvo in ga zastopa proti unajnosti. On sklicuje odboreve seje in odločuje pri enakem številu glasov; kedar je on zadržan, nadomestuje ga njegov namestovalec.

§. 20. Zapisnikar (tajnik) in blagajnik oskerbuje pisarije v društvenih zadevah in tudi društveno blagajnico. Knjižničar oskerbuje in vreduje knjižnico.

§. 21. Prepire med društveniki vsled društvenih razmer rešuje brez priziva izbrano sodništvo, v katero voli vsaka stranka enega sodnika, odbor pa imenuje predsednika.

§. 22. Ako društvo po sklepu občnega zbora neha, odloči poslednji občni zbor, kaj se ima zgoditi s društvenim premoženjem. Društvo pa neha takrat, ako bi razen odbora ne imelo več nego deset udov.

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

22. dan septembra. (Dober namen. Cerkvi Avguštinska in Št. Mihaelska. „Am Naschmarkte“. Cerkev v Altler-

chenfeld-u". Večerna veselica in obči poslovilni shod učiteljev vsih treh oddelkov v slovečej Likey-ev gostilnici.) Ker sem močno želel, priti pred odhodom iz Dunaja v pozemeljske rake kapucinske cerkve, sem bil v to odmenil današnje zgodno jutro. Šel sem bil toraj k kapucinom k maši, potem pa sem poiskal dotičnega gosp. samotarca-varuha, ter prosil za vstop. Prav priljudno odgovoril mi je, da storil bi to rad; al pred 8. jutranjo uro ne sme odpreti nikomur rakev. Ker meni zarad šole (pričeli smo uke vsaki dan ob 8. uri) tako dolgo čakati ni pripustil čas, sem šel toraj le v zadnje samostansko shodišče pri tleh, od kjer se skoz veliko okno videti more dol v on oddelek rakev, kjer počivajo cesarica Marija Terezija, njen visokorodni soprug, ter njuni sinovi in hčere. Akoravno menim, da sem se skozi ves čas svojega šolanja na Dunaji obnašal kot zvesti avstrijski podložnik in deržavljan, so pa vendar danes iz mojega serca na tem mestu duhtele posebno vroče želje in prošnje za večni mir in sladki pokoj vseh v teh prostorijah počivajočih visokorodnih cesarskih pokojnikov. Ker je bil še čas, odpravil sem se bil odtod v avguštinsko cerkev poleg c. k. dvorne palače. To svetišče pozidal je že l. 1330 Miroslav z primkom „Lepi“ (Friedrich der Schöne); sedanjo obliko pak je zadobilo za čase cesarja Jožefa I. 1783. Oboke prostorne ladije podpira 10 stebrov; ker pa gotiški zlog ne dopušča ravno posebnih arhitektoničnih olepšav, nadomestuje to 28 svečnikov (lustrov), ki visijo od višin, in kar mora dajati ob cerkvenih slovesnostih svetišču posebno krasoto. Naj večji kinč te cerkve je vendar grobni spominek nadvojvodinje Kristine, so-pruge vojvode Alberta Saksonsko-Tešenskega, ki je postavljen blizo muzičnega kora ob steni na možki strani. Slavni kipar Canova menda ni umetnejšega, okusnejšega in lepšega dela dal iz svojih rok, kot je ta iz karrarskega marmeljna zdolbljeni monument. Svetopisemski rek: „Njihova (mertvih) dobra dela pojdejo za njimi“ je predstavljen tu v vidnih kipih (simbolih), ki so napotjeni proti tamnim grobnim vratom. Oboje tedaj, ideja in izpeljava je tako izverstne popolnosti, kakor kaj blagejšega in lepšega naj bolj živa domišljija komaj more sporoditi. Presvetišču, ki ima na epistelski strani skrivne stranske kore za visokoslavno cesarsko rodbino, prizidana je vštric velika, zmerni cerkvi enaka mertvaška kapela, v kateri se nahaja med drugimi, grobni spominek cesarja Leopolda II., maršala Daun-a itd. — Tej kapeli prislonjena je še druga manjša, temna, zvana „Loretto-Kapelle“, kamor shranjujejo v srebrnih posodah (pepelnikih = Urne) serca vmerlih udov visokoslavne cesarske rodovine. Naj omenim še tudi, da je bila zvonikova streha te cerkve v strahovitih dogodbah l. 1848. po puntarskih krogah (bombah) razdjana; pač žalostno znamenje, nad kaj se ustajniki naj rajše spravijo. Pri postavljanju nove strehe pak so dunajski stavbeni mojstri pokazali, da tudi oni vselej ne

vedó, kaj je čisti gotiški zlog. — Odtod gnale so me želje najprej v Št. Mihaelsko cerkev (ki je blizo Avguštinske), in sicer posebno za to, ker je ondi postavljen med mnogimi grobnimi spominki tudi oni našega slavnega rojaka Žige pl. Herberstein-skega, in kjer tudi počivajo koščice njegove.*) Št. Mihaelska cerkev je zelo stara. Vzdignila se je iz tal l. 1221 po vojvodu Leopoldu Slavepolnem; dodelana bila vendar še le l. 1416. Po mnogoverstnosti v stavbenem zlogu soditi je, da je bilo to svetišče poznejše mnogokrat predelano; tako šušmarenje pri kaki starinski stavbi pa taisto vselej bolj kazí, kot olepšuje, in tega priča nam je tudi ta cerkev.

Zdaj pa me pospremi dragi bravec tje, kjer prodajajo dunajske branjevke sadje, kruh, čebulo, česnik in mnogo enacega. Nahaja se ta prostoren terg konec Videnskega predmestja in v bližavi Elizabetnega mesta. Nemško ime „Naschmarkt“ daje sicer pričakovati, da se ondi v prodaj razpostavljajo sladkarije in Bog zna! kaj še družega enacega dobrookusnega; ali to ime je le deloma opravičeno, razun če so Dunajčanom morebit med drugim tudi čebula in česnik „Naschartikel-ni“. Še ko sem bil mali otrok v domači šoli, pravil nam je naš spoštovani rajni g. učitelj, ki je bil prišel tudi enkrat celo noter na Dunaj, kako ondotne branjevke znajo svoje sadje goljufivo razpostavljati, da je lepše videti, kako jezične so itd. — Te karaktere študiral sem tudi jaz med časom svojega dunajskega bivanja večkrat, to da po večjem le mimogredé. Toliko sem pa vendar dobro spoznal, da na „Naschmarkt-u“ velja za ku-povalce strogo pravilo: Ako misliš kaj kupiti, stori hitro, kar namera-vaš, plačaj, in odlazi; — če si opeharjen, pa tudi lepo molči! Je naj bolje! Ako se namreč klepetuljastim dunajskim branjevkam zameriš, potem si, kakor si bil popred sladko-priljudno blizo vabljen, tudi sarkastično obran, in prej ko si jim spred oči, boljše si opravil. So namreč te ženske tudi zelo kolegialne, in si v potrebi pridejo druga drugi kaj rade z vsem bogastvom svojih bistroumnih zbadljivih pušic na pomoč. Toraj je tudi naj bolj, da se človek naredi gluh in slep, ko ga pot pelje čez ta terg, akoravno mu to ni vselej mogoče, marveč si pogosto mora delati silo, da ne zažene glasni smeh. Tako sem šel n. pr. neki dan mimo sadnega štanta, za katerim je prodajala odraščena šibka deklica svojo robo. Stoječa pregibala je svoje truplo enako úrnemu „negmáhu“ glo-boko k desni in levi; to pregibanje života bilo ji je pa ob enem tudi merjenje takta, po katerem je pela s tanko cvilečim močnim glasom (v $\frac{3}{4}$ taktu): „Fünf Zwéschpén (Zwetschken) úm zwá Kréuzér, fúfzéhñ úm á Gróschén“, in ko je to originalno pesmico énekrati ponovila, dodala

*) Glej rajn. gosp. dekana Hicinger-ja Koledar za l. 1864. str. 103—105.

je nazadnje z glasom še bolj tankim kot finale prav urno: „fufzehne, fufzehne, fufzehne“ itd. O tej priliki naj povem, da sadja na Dunaji v primeri na ogromnost mesta ni veliko videti na prodaj, in kar ga je, je tudi precej drago. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Na Humu 1. prosinca 1875. Pri nas na Štírskem že skoraj jeden teden neprenehoma snežuje — zapadel je sneg višej, nego jeden meter. Ne morem toraj ne k sosedu, ne v cerkev v Ormož, niti na pošto ne. Uboga se učeča šolska mladež! kako boš odslej v šolo prihajala tako daljno pot in v ogromnem snegu. Baš, še odraščeni velik človek ga ne more gaziti, kako še nežna mladost. J kakov bode uspeh pri podučevanju, ker se ga otroci ne morejo vdeleževati? »Benütze die Zeit« si mislim, in pa »čas je zlato,« — kako to izpeljati, če pa otrok ni v šoli, po zimi ne zaradi slabega vremena, a poletu pa ne zaradi dela, paše, obilnega posla, opravila na domu pri stariših i. t. d. Da segurno, čas hitro beži! Dan za dnevom, teden za tednom, mesec za mescom, i kmalo je konec šolskega leta. Sedaj pa učitelj! odgovori, daj rajtingo od svojega trudapolnega dela, ako si kos, ako ne — — —. Res, učitelji odgovarjamo vsaki dan šolskega leta, naj bi tudi hoteli stariši, odgojitelji, reditelji in tudi njih otroci pravičen in resničen odgovor dajati, posebno ob času začetka šolskega leta ali saj ob času novega leta, kterega nas današnji dan prav živo spominja. Take in enake misli me obdajajo danes na praznik »novega leta«, posebno, ko delam račun za preteklo in bodoče leto, kakor pri rečeh šolstvo zadevajočih, tako tudi pri svojim hišnem gospodarstvu. Tudi preudarjam, kake in ktere najboljše bukve, časnike raznega zapopadka naj si omislím i kupim, in kaj bi naj bolje pristojalo i posebno ugajalo mojemu učiteljskemu stanu i. t. d. Bog!

A. Stuhec.

Književstvo. Mali risar — Der kleine Zeichner.

Na svetlo dal: F. V. Tretau.

Ministerski ukaz dné 9. avgusta 1873 štev. 6708, kojega je »Slov. Učitelj« na 328. in »Učiteljski Tovariš« na 364. strani lanskega tečaja prinesel, vpeljuje učilne načerte za nauk v risanji na ljudskih šolah.

S tem ukazom je bilo definitivno določeno, kako je dotični §. učnega in šolskega reda dné 20. avgusta 1870 umeti. Natanjčnejša pojasnila pa daje ukaz ministerski dné 6. maja 1874, št. 5815, ki navaja inštrukcijo o pravilih, po katerih se mora risanje na ljudskih šolah učiti.

Vendar ta inštrukcija ne izključuje potrebnosti posebnega navoda, kojega ima učitelj jemati v roko; zarad tega že zgoraj omenjeni učni čertež nasvetuje učiteljem za pomožno učilo »Malega risarja« od F. V. Tretau-a.

Ker risanju ni še oglašena pot v ljudsko šolo, in se učitelji deloma zaradi predsodkov, deloma zaradi pomanjkanja risalnih pripomočkov težko lotijo tega predmeta, hočemo naše č. bralce opozoriti na »Malega risarja«, ki daje kratek navod, kako naj se deci razklada nauk v risanji. Obseg tej knjigi je naslednji.

Predgovoroma k drugemu in tretjemu natisu sledi »vvod.« V tem pisatelj teoretično razpravlja postavne določbe, ter pojasnuje vsa sredstva, po katerih se more predpisani smoter doseči. Razdeljen je na dve veji. V prvi govori

o »principih risalnega nauka«; v drugi daje »metodična vodila«. Za tem sledi »pervi in drugi praktični del« s 120 podobnicami. — Od 71. podobe pričenski je vsaka slednja v čveterih obrazcih risana, da je videti, kako se iz prvih prostih potez izraščá doversena slika. Pod vsako je tiskan navod, kako naj se deci narekuje posamesni deli slike, da jo izdeljujejo vsi ob enem (Diktatzeichnen).

Ker se knjižica prav dobro priporočuje v vsakem obziru, je tudi v dunajski svetovni razstavi nji prisojeno bilo »darilo.« Hočemo toraj poleg vvoda posneti glavne točke in s tem vrednost »Malega risarja« vtemeljiti. Pisatelj je hotel s to knjižico na svitlo dati navod, ki naj pripravlja na največe risalne predloge, in po katerem doseže marljivi učitelj ravno toliko vspeha, kakor dobro izurjeni strokovnjak. V drugi versti pa ina ta navod služiti v to, da se risalni nauk spravi v gotov tir, in postane s svojim uplivom na odgojo predmet drugim ravnovažen.

Izdatelj naslanja obseg svojega »Malega risarja« na naslednja pravila:

1. Doslednje se je držati prostih (einfach) vaj. Formalno izobraževanje dece je glavna stvar.

2. Težišče naučno polaga naj se v obravnavo prostega gradiva izključevaje vse otročarije. Razum in mehanična izurjenost naj hodita vstric.

3. Vse naj izostaja, kar nima dejanske vrednosti.

4. Učenec naj ima vsaj toliko bistvene koristi od risanja, da mu je ložej učiti se drugih predmetov, ako ne prestopi meje elementarnega nauka.

5. Mehanična pomagalna sredstva naj se pri risanju popolnoma odstrane in pozabjajo, učencem naj se pa nakladajo naloge, njihovim dušnim zmožnostim primerne.

Oziraje se na razprostranost teles kaže pisatelj dalje razne ploskve, ter njih robove kot ravne in pookrožene čerte, izmed katerih perve razločuje v navpične, porazne (vodoravne) in poprečne, zadnje pa v krogovite, kačjevite in polzaste, ki so obstojni deli že bolj umetno izdelanih zlasti ornamentalnih slik. Pogostno reduciranje pookroženih čert na prvotni krog in temu podredjene krogovite, poostrejuje sposobnost vedno bolj, da učenci v kratkem naj manjše razlike spoznavaajo. — Na to razklada pisatelj razne lege čert in njih izobražbo; raznoličnost teles zahteva natanjčno presojevanje ploščevnih in potezinih medsebojnih razmer, ki so podlaga pravilnemu obrisu.

Iz raznoležnih potez avtor potem sestavlja ploščevnate slike, katerim so podlaga geometrične oblike in katere dovoljujejo mnogobrojno izveršitev. Po estetičnih zakonih sestavljene slike izobražujejo okus, ob enem pa dajo učitelju mnogo prilike, vcepiti glede geometrije mladini dobre pojmove. Tu omenja pisatelj dalje, da otroški um mnogo bolj zanima, če more po narekovanji dotično sliko doversiti; vse vaje pa naj se vpirajo na materialne stvari. Tretau se prav dolgo mudi s kvadratom; s pomočjo vertikalnih, horicentalnih in diagonalnih kvadratovih prerez in po delitvi na ta način dobljenih potez izpeljuje in sestavlja prav mične somerne podobe. Nato prične vaje s krogovitimi in tudi ostaja tu še kvadrat kot naj boljša podlaga; njegove strani so spone in po njih spenjajoči loki so krogovi deli. Sestava krogovitih čert v kvadratu je tako bogata, da tudi pri mali izurjenosti učiteljevi ni težavno speljevati po nji na sto in sto lepih slik.

Uporaba tega gradiva pospešuje zlasti skupni nauk (Massenunterricht), zbuja učencem veselje in estetični čut. Za vterjevanje predavanega priporočuje se ponavljanje, tako da učenci in učitelj svoje stališče menjavajo, t. j. učenci razkladajo in učitelj risa po otroškem navodu. Vse te vaje tudi ne dopuščajo nikakih inkorektnosti, ker so geometrične, in vsaka napaka se vidi dosti razložna, da je še

neizurjeno oko ne more zgrešiti, kar tudi strokovno neizurjenemu učitelju posebno koristi.

Konečno »Mali risar« še nasvetuje za višo stopnjo razne učilne pripomočke, ter pové, kdaj in kako se imajo rabiti, da se zaželjeni vspeh doseže.

V metodičnih vodilih pravi Tretau, da ima prvotni risalni nauk nalogo, doseči tehnično in mehanično sposobnost; t. j. kako se ima ravnati z materialom, papirjem, svinčnikom in gumielastiko in kako je vaditi roko, deržati truplo, pravilno ogledovati dane poteze in razmere, izobraževati oko, ter ga privaditi simetrije. Risalne naloge dajejo naj se učencem tako, da vzbujajo njih pozornost. V to pa naj bolj pripomore narekovanje, ki ga učitelj najde pod vsako sliko v »Malem risarju«. Kaj je pri začetnih vajah treba gojiti in kako skerbeti za vterjevanje nauka, to vse pisatelj jasno razklada. Prav sistematično umevno, in podučljivo kaže drugi del, kako se risajo telesne oblike s tem, da se 3. stran kacega telesa naznanja s senčnimi črtami. Tudi tù je danih metodičnih vodil dovolj, da si učenci pridobé zanesljivega znanja.

Naprej govore vodila o času, kdaj se začne rabiti papir, o disciplini pri prvih risalnih vajah (risanji po taktu), o obnašanji in o pravilnem sedenji. Raba gumielastike je s početka izključena. Razni pojmovi, recimo: navpik, porazno, pošev, vstric, naj se, kazaje na robove šolske sobe in pohišja, vterjujejo. Za tem pride navod o delitvi čert, in še posebno, kako se lepo risajo.

Kadar učenci dospé do druge stopinje, naj risajo večje oblike v kvadrate po 14—15 cm. po eni strani velike. Po doveršitvi cele podobe se papir o-snaži in konečno slika čisto prevleče ter s senčnimi potezami oživí. Ako bi učenec ne vedel sence določiti na pravi strani, naj učitelj s svinčnikom ali ravnilom pojasni, pozneje naj se seznaní z glavnim pravilom senčanja.

Tudi barvanju govori krepko besedo, ter navaja, katere slike naj se barvajo, s kakošnimi barvami in kako, da barvoznanstvenim pravilom vstrežajo. Da barvanje mnogo koristi donaša, to se kaže posebno pri posnemanji ornamentalnih slik, sicer pa tudi zboljšuje estetični okus.

Konečno daje »Mali risar« še nekoliko vodil, kako se krogi risajo in n-pake odstranjujejo pri teh težavnih vajah. Tudi iz krogov so sestavljene razne slike, katere senčaste čerte oživljajo.

Komur je toraj kaj mar za risanje — učitelju mora biti — omisli naj si knjižico in videl bode, da si bode iz zadrege pomagal ali vsaj zavest imel, da uči v smislu postave. Sicer bode le taval po temi. Knjiga velja 1 gl. 20 kr., sicer malo draga, a gledé znotranje temeljitosti je toliko vredna. Vredništvo ima več iztisov na razpolaganje, torej lahko ž njimi hitro postreže.

— V Zagrebu je prišla na svitlo priročna knjižica pod naslovom: »Računstvo na pamet na podlagi nove meterske mere in vage«, napisal učitelj g. Vjenceslav Z. Mařik. Ker je v ljudskih šolah, gledé računstva, gotovo glavna stvar, da se otroci vprihodnje ravnajo po novej meri, došla je omenjena knjižica hervatskim ljudskim učiteljem baš v pravi čas, s katero si bodo nauk o računstvu po novej meri jako olajšali. Ker se hervatski jezik od slovenskega malo loči, priporočali bi jo tudi slovenskim učiteljem, da si jo napravijo, ter ob enem tudi hervaščine učé. Cena knjižice je 30 kr. in se do-biva v knjigarni Albrechta in Fiedlera v Zagrebu.

Iz Ljubljane. Sl. ministerstvo je dovolilo za muž. in žen. učiteljišče v Ljubljani za l. 1874/5 10.000 gl. Od tega so dobili 4 pripravniki štipendije po 200 gl.; 13 jih je dobilo po 150 gl., 25 po 100 gl., 17 po 50 gl., tedaj 59 štip. = 6100 gl.; potem na ž. učiteljišču 10 po 100 gl., in 58 po 50 gl., tedaj 68 štipendij = 3900 gl.

— Postava v odpravi šolnine po Kranjskem, izvzemši ljubljansko mesto in o preuredbi §. §. 45 in 46 postave 29. aprila 1873 št. 21, je dobila najvišje poterdjenje.

— Slovenski Učitelj, lastnina in organ učiteljskega društva za slovenski Štajar bo tudi letos izhajal v Mariboru. Celoletna naročnina mu je v letu 1875 3 gld., poluletna 1 gl. 50 kr. Njegovo načelo je: »delati za napredek slovenskega narodnega šolstva na narodni podlagi, zagovarjati pravice slovenskega učiteljstva, ter vneti je za napredovalno izobraženje.« — Naročnina se pošilja blagajniku »Učit. društva za slov. Štajar« g. Štefanu Kovačič-u, nadučitelju v Središči. (Polstrau.)

— Zora, časopis zabavi i poduku, izhaja tudi letos v Mariboru 1. in 15. vsakega mesca, stane na leto: redom po 5 gld., za dijake pa in selske učitelje po 3 gld. Lastnik in urednik, gsp. Janko Pajk, je preskerbel »Zori« čisto novo, umetniško obliko.

— Besednik, kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo, izhaja v Celovcu 10. vsakega mesca, prinaša razen podučnih povesti tudi kratke novice iz Koroškega ter velja za celo leto 2 gl., za pol leta pa 1 gl. Pervi list letošnjega leta izide 20 januarja.

— *Gospod vitez dr. Močnik, šolski nadzornik v Gradcu upokojen, poslal je „Narodni šoli“ 10 gl. Blagorodnemu gospodu, ki v svoji blagodušnosti ne pozabi šolstva, niti učiteljev, nekdanj njegovih skerbi izročeni, izreka naj vljudnejšo zahvalo.* Odbor N. š.

— *V letošnjem šolskem letu je razposlala „Nar. šola“ 22. šolam in učiteljem učnih pripomočkov. Vse rodoljube, vlasti pa vstanovnike vljudno prosimo, da naj pošljejo svoje doneske in nam nabirajo darove, da bode mogla „Nar. šola“ dalje delovati na korist domačega šolstva.*

— *Slovenskemu učiteljskemu društvu je na novo pristopilo 5 udov, 10 jih je plačalo letnino. Vljudno vabimo društvenike, da nam blagovole poslati letnino, ker o novem letu ima društvo več troškov za naročevanje časnikov.*

— *Društvenike vdovskega društva opozorujemo na §. 10. dr. pr., vsled katerega se ima plačati za tekoče leto do konca januarija.*

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Metliki služba učiteljice, l. p. 400 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 15. febr. pri krajnem šolsk. svetu v Metliki. Na dvo-razredni lj. šoli v Žireh (okraja Logaškega) služba nadučitelja, l. p. 500 gl., prosto stanovanje. Prošnje do 20. januarija pri krajnem šol. svetu v Žireh.

Premembe pri učiteljstvu.

Na 4razredni deški šoli v Kamniku je vodja O. Fortu. Vidic. — G. Florijan Kaliger iz Boštajna gre na Štajarsko, na njega mesto pride g. Peter Fleischman, učitelj pri Beli cerkvi. — Sprašani učit. kandidat g. Andrej Kmet je dobil začasno službo v Voklem pri Kranji.

Listnica. Vdov. društvo. Za l. 1875 je plačal g. M. Zarnik 6 gl.; drugi gg. vplačevalci imajo poterdila v rokah.

Opravništvo »Uč. Tov.« Slavna čitalnica v Terstu: Prejeli 3 gl. in vzeli 1 gl. 50 kr. za 2. polovico pret. l.; 1 gl. 50 kr. za 1. polovico t. l.